

HANNES HELENDE HANDEN



Scherven brengen geluk. Toch moet menigeen even slikken als een geliefd object aan gruzelementen valt. Maar er is hoop: Hanne Friederichs uit Leek restaureert aardewerk en porselein. Al dertig jaar.

Twee onthoofde dames van aardewerk hebben weer een toekomst gekregen. Een schaal met een scheur ondergaat een geraffineerde facelift en ziet er even later weer ongeschonden uit. En er staan meer beschadigde objecten, afkomstig uit het hele land, die in Hannes handen weer bijna nieuw worden. Van vaas tot kom en van toiletpot tot tegeltableau.

Hanne is restaurator. Al dertig jaar. Toen ze net begon, wiste ze wel eens per abuis een chique tekening uit met haar stinkende aceton, bedoeld om lijmresten mee op te lossen. Die fout maakt ze niet meer. Al lang niet meer.

De geur van bijtend aceton leidt naar de zolder van haar appartement, waar ze een atelier heeft ingericht. Met stoere werkmanshanden behandelt ze aardewerk of porselein dat aan haar zorgen is toevertrouwd. „Ik heb door het hele land contacten. Antiquairs verzamelen voor mij spullen van hun klanten, die gerestaureerd moeten worden.”



Restaurator word je niet zomaar. „Ooit was ik ambtenaar sportzaken. Na het overlijden van mijn dochter heeft mijn leven een andere wending gekregen. Ik ben destijds door mijn huisarts opmerkzaam gemaakt op een driejarige opleiding restaureren, waar maar acht mensen aan mee mochten doen. Van hen ben ik er één geworden. Op het lesprogramma stonden onder meer kunstgeschiedenis, pottenbakken, kleurkennis, verftechnieken als houten en marmeren en materiaalkennis. Ik heb gekozen voor porselein en aardewerk. Waarom? Met het restaureren van een schilderij ging het een keer mis. Het verdween gewoon onder mijn handen. Dat moet ik dus nooit meer doen. Je kon nog leren werken met glas, maar dat ligt me niet, daar snij ik me aan. Dus is het keramiek geworden. Dat vind ik leuk.”

„Ik heb ook opleidingen gevolgd in onder meer Antwerpen en Florence. Op een gegeven moment ben ik voor mezelf begonnen. Mijn bedrijf heet De Koppele: omdat ik aan de Koppelsgracht woonde. Dat is zo'n dertig jaar geleden. Sindsdien ben ik niet meer zonder werk geweest.”

De dingen die Hanne restaureert, zijn geen gebruiksvoorwerpen. „Ik gebruik imitatieglazuur, daar zit zwaar gif in. Vandaar. Ik heb bijvoorbeeld het tegeltableau van de biblio-



theek in Amersfoort gerestaureerd, maar ook twee pelikanen van keramiek in het zwembad in de Groninger wijk Helpman.”

„Hoewel ik voor negentig procent voor antiquairs werk, presenteer ik me ook wel eens op beurzen. Daar kwam eens een mevrouw met een doosje scherven bij me, van een kapot gevallen vaasje. Ik kon haar slechts adviseren een nieuwe te kopen bij Blokker, want dat vaasje was niks waard. Bleek het van haar overleden zoon te zijn, dat maakt het dan weer heel bijzonder en waardevol. Ik heb het gerestaureerd voor een Weesgegroetje voor me in de kerk.”

Eens per twee maanden zit Hanne Friederichs aan bij een antiekveiling van Veilinghuis De Eland in Amsterdam. En ook bij Veilinghuis Methusalem bij Van der Valk in Assen is ze een regelmatige gast. Wie overweegt een bod te doen op een voorwerp, kan het haar laten zien om te kosten van restauratie in te schatten. De laatste zondag van de maand zit ze bij keramiekmuseum Royal Goedewaagen in Nieuw-Buinen. Daar kunnen bezoekers hun kapotte aardewerk en porselein laten taxeren door de conservator en het daarna aan Hanne aanbieden om te laten beoordelen hoe hoog de kosten van een restauratie zullen worden. „Ik ben gespecialiseerd in art deco. En ik ben dol op Colenbrander.”



Boven in haar atelier legt Hanne uit hoe het restaureren van keramiek in zijn werk gaat. Het hele proces begint bij het schoonmaken van een beschadigd stuk aardewerk of porselein. „Porselein kan wel wat hebben. Dus als dat verkeerd is gelijmd door de eigenaar, brand ik er eerst de lijmresten af. Aardewerk is poreus, daar moet je voorzichtiger mee omgaan.”

Als de oude lijmresten zijn verwijderd, vul je de naden op met een vulmiddel. Daarna wordt alles gladgemaakt met speciaal schuurpapier, onder meer met een airbrush dat alles als het ware 'zandstraalt'. Dan wordt de basiskleur teruggebracht op het object en brengt Hanne vervolgens de nuances aan. Dan gaat er een laagje imitatieglazuur over. Uiteindelijk wordt het in de oven verwarmd om het goed te laten uitharden. „En dan zie je er geen barst meer van.”

Hadden ze dat maar gedaan met het dodenmasker van farao Toetanchamon in het Egyptisch Museum in Cairo. Onlangs raakte het ernstig beschadigd tijdens schoonmaakwerkzaamheden en het is snel - niet eens door een conservator - gerepareerd. Hanna begrijpt daar helemaal niets van.

„Ongelofelijk, te gek om over te praten. Het wordt heel moeilijk om dat weer goed te krijgen. Als je er aan komt, gaat het bladgoud er af. Ze hadden het eerst goed schoon moeten maken en er dan een speciale lijm tussen moeten laten lopen. Dan was de beschadiging niet zo groot geweest als nu. Ik hoop dat er in de toekomst iemand zal zijn komt die zo knap is dat hij het met de techniek van dan toch nog mooi kan maken.”

Morgen (zondag 22 februari) is Hanne Friederichs van 13 tot 17 uur aanwezig in het keramiek-museum in Nieuw Buinen. Meer informatie: www.dekoppele.nl



TIP VAN HANNE

Als je iets wilt lijmen, leg het object dan eerst een half uur in water. Het vocht trekt dan in het object, waardoor de lijm er niet in kan trekken. Op den duur verdamp het vocht vanzelf.